

УДК

Наталія Кононец, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Полтавського університету економіки і торгівлі, доктор педагогічних наук;

Олексій Нестуля, ректор Полтавського університету економіки і торгівлі, доктор історичних наук, професор;

Світлана Нестуля, директор Навчально-наукового інституту лідерства Полтавського університету економіки і торгівлі, доктор педагогічних наук, доцент

ДИДАКТИЧНА СИСТЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА “ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ” У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

У статті запропоновано та схарактеризовано методологічні підходи до розробки змісту освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” бакалаврської освітньо-професійної програми спеціальності 081 “Право” у Полтавському університеті економіки і торгівлі, а також побудови дидактичної системи її реалізації (студентоцентрований, компетентнісний, технологічний, модульний, інтегративний, системний); розкрито дидактичну тріаду “знання, уміння, навички” як очікувані результати навчання дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності”; визначено поняття “цифрова компетентність майбутнього юриста” та її компоненти (когнітивно-інформаційний, комп’ютерно-технологічний, процесуально-аналітичний, організаційно-комунікативний); охарактеризовано технологію розробки змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності”, яка складається з цільового, компетентнісно-орієнтованого, дидактико-технологічного, змістового та діагностичного етапів; розроблено дидактичну систему реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” у процесі підготовки майбутніх юристів, яка складається з чотирьох підсистем: методологічно-цільової, змістово-методичної, інформаційно-технологічної, контрольної-результативної.

Ключові слова: дидактична система, вища школа, освітня програма, освітній компонент, технологія, інтернет-технології, юридична діяльність, підготовка, майбутні юристи, цифрова компетентність.

Євроінтеграція у вищій освіті в Україні, орієнтація на глобальні освітні тенденції, використання інтернет-технологій, процес цифровізації суспільства та освітнього середовища ставлять перед вищою освітою завдання її модернізації. Особливу увагу приділяють поліпшенню підготовки фахівців зі спеціальності 081 “Право”. З огляду на це, процес підготовки фахівців у сфері юриспруденції, котрі повинні забезпечувати реалізацію конституційних прав, свобод і обов’язків у XXI ст., а також період формування компетентностей здобувачів вищої юридичної освіти, здатних розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності, потребують розробки нових підходів і дидактичних моделей для освітньо-професійних програм зі спеціальності 081 “Право” в галузі знань 08 “Право на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти”.

Нині реалізація освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 081 “Право” як актуальна науково-педагогічна проблема детермінується сукупністю чинників.

По-перше, зміст освітньо-професійних програм “Право” спрямований на формування компетентностей фахівця, необхідних для системного розуміння суспільних явищ та процесів, основних галузей права та правових інститутів, а також їх тлумачення і практичного застосування з метою вирішення практичних задач з дотриманням етичних стандартів професії правника. Орієнтація програми, предметом якої є вся сфера правового регулювання суспільних відносин та всі потенційні напрями професійної діяльності, спрямована на формування здатності розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання.

По-друге, розширилися професійні функції бакалаврів права, відображені у Стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 “Право”, спеціальності 081 “Право” (затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 № 644 (зі змінами), що позначилося на очікуваних результатах навчання (рис. 1).

По-третє, нинішній юрист, який живе і працює у цифровізованому соціумі та професійному середовищі, має володіти сучасними цифровими, інтернет-технологіями, які є невід’ємним складником його інтегральної компетентності (здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності), що актуалізує особливу увагу на такому освітньому компоненті, як “Інтернет-технології в юридичній діяльності”.

З огляду на це, важливим завданням є проектування змісту освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” бакалаврської освітньо-професійної програми спеціальності 081 “Право”, а також побудови дидактичної системи її реалізації.

РН 1. Визначити переконливість аргументів у процесі оцінювання заздалегідь невідомих умов та обставин
РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини
РН 3. <i>Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел</i>
РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу
РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю
РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему
РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами
РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права
РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій
РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами, як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології
РН 11. Мати базові навички риторики
РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло
РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права
РН 14. <i>Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел, для правничої діяльності</i>
РН 15. <i>Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних</i>
РН 16. <i>Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності</i>
РН 17. <i>Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди</i>
РН 18. Застосовувати у професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи
РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів
РН 20. Виокремлювати й аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки
РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях
РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях

Рис. 1. Програмні результати навчання бакалаврів права

Дидактична система реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” у процесі підготовки майбутніх юристів у Полтавському університеті економіки і торгівлі побудована на концепції студентоцентрованого навчання, основою якого є *студентоцентрований підхід*¹, а також на інших, не менш важливих, методологічних підходах: компетентнісному, технологічному, модульному, інтегративному та системному.

Підкреслимо, що провідну роль серед підходів до розробки змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності” в умовах освітнього середовища сучасного університету відіграє *компетентнісний підхід*, оскільки він покликаний подолати проблему нездатності бакалаврів права застосовувати на практиці здобуті знання та вміння, а також врахування індивідуальних особливостей і запитів студентів та організацію студентоцентрованого навчання².

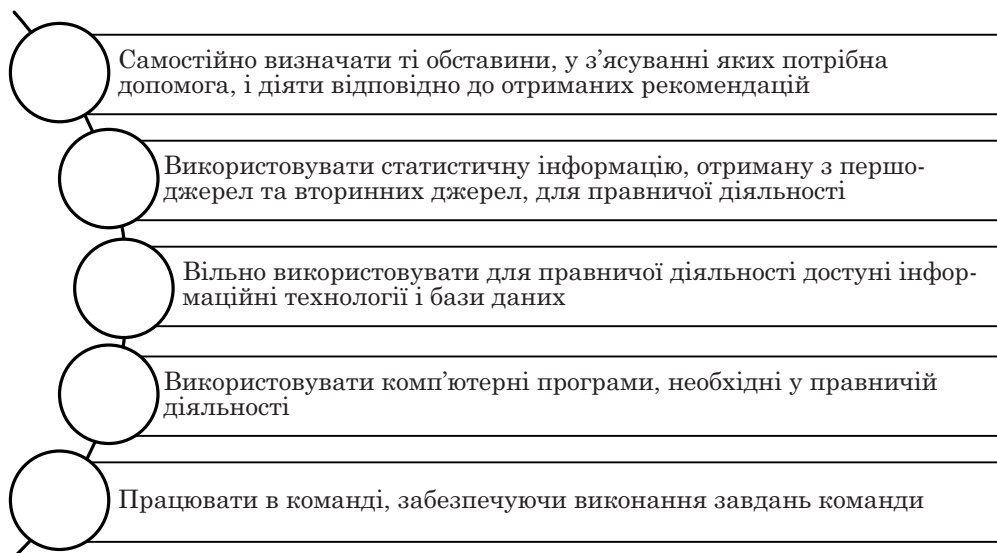
Передбачається, що компетентний бакалавр права після вивчення дисципліни має набути таких компетентностей:

- ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- ЗК9. Здатність працювати в команді;
- ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології, необхідні під час здійснення юридичної діяльності;
- СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

Вочевидь, з позиції дидактики тріада “ЗУН — знання, уміння, навички” втілюється у таких очікуваних результатах навчання з дисципліни (рис. 2).

¹ Студентоцентроване освітнє середовище. Сучасна структура та місце здобувача / В.А. Капустник, І.В. Лещина, В.Д. Марковський, І.В. Завгородній // Студентоцентрований навчальний процес як запорука забезпечення якості вищої медичної освіти : матеріали ЛІІІ навч.-метод. конф. ХНМУ (Харків, 29 січня 2020 р.) / Міністерство охорони здоров'я України, Харк. нац. мед. ун-т. — Харків : ХНМУ, 2020. — Вип. 10. — С. 3—5; Сосницька Н.Л. Студентоцентрований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства / Н.Л. Сосницька, В.С. Глікман // Науковий вісник Льотної академії. — Серія: Пед. науки. — 2017. — Вип. 1. — С. 377—381 та ін.

² Гриньова М.В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці : електронний посібник для самостійної роботи здобувачів наукового ступеня “доктор філософії” спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки / М.В. Гриньова, Н.В. Кононець. — Полтава, 2019. — 25 с.; Студентоцентроване освітнє середовище. Сучасна структура та місце здобувача / В.А. Капустник, І.В. Лещина, В.Д. Марковський, І.В. Завгородній // Студентоцентрований навчальний процес як запорука забезпечення якості вищої медичної освіти : матеріали ЛІІІ навч.-метод. конф. ХНМУ (Харків, 29 січня 2020 р.) / Міністерство охорони здоров'я України, Харк. нац. мед. ун-т. — Харків : ХНМУ, 2020. — Вип. 10. — С. 3—5.

Рис. 2. Дидактична тріада “знання, уміння, навички”: очікувані результати навчання дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності”

Як бачимо, компетентнісний підхід передбачає, що випускник університету, який навчався за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, галузі знань 08 “Право”, спеціальності 081 “Право”, після завершення навчання не лише повинен володіти певною сумою знань, умінь і навичок, професійною компетентністю, але й мати сформовану цифрову компетентність як одну з її важливих складників для успішного здійснення професійної діяльності.

На підставі аналізу праць науковців³ *цифрову компетентність майбутнього юриста* визначаємо як інтеграційну характеристику особистості, котра відображає готовність і можливість випускника ефективно використовувати новітні цифрові технології у процесі здобуття нових юридичних знань та забезпечує здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і

³ Kononets N. The principles of digital didactics in distance course for digitized educational process / N. Kononets, S. Nestulya // Science and innovation of modern world. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. — London : Cognum Publishing House, 2023. — P. 151—156; Ресурсно-орієнтована модель формування цифрової компетентності майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства у процесі вивчення основ програмування / Н. Кононець, В. Балюк, І. Худолій, В. Колеснік // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. — 2023. — Вип. 31. — Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. — С. 104—111; Цифрова компетентність здобувачів освіти : методичні рекомендації / уклад.: Т.О. Шевченко, І.М. Павленко. — Суми : НВВ СОІППО, 2023. — 72 с.; Kononets N. Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic / N. Kononets, V. Baliuk, V. Zhamardiy, L. Petrenko, Y. Pomaz, N. Kravtsova, O. Shkola // Journal for Educators, Teachers and Trainers. — 2021. — Vol. 12(4). — P. 170—181 та ін.

критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності, розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі права.

Виокремимо компоненти *цифрової компетентності майбутнього юриста*:

- *когнітивно-інформаційний компонент* цифрової компетентності майбутнього юриста становить систему знань, необхідних для ефективної роботи з інформацією в усіх формах її представлення, та здатність до побудови юридичних знань;
- *комп'ютерно-технологічний компонент* відображає сукупність умінь та навичок роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням для правничої діяльності, здатність використовувати інформаційні технології і бази даних;
- *процесуально-аналітичний компонент* визначає здатність застосовувати сучасні цифрові технології для роботи з інформацією, її аналізу та розв'язання різноманітних професійних завдань; здатність визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібне використання цих технологій; здатність використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел, для правничої діяльності;
- *організаційно-комунікативний компонент* детермінує здатність до інформативного забезпечення здійснення юридичної діяльності, організації комунікації засобами інтернет-сервісів та здатність працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди (рис. 3).

Когнітивно-інформаційний компонент	Комп'ютерно-технологічний компонент	Процесуально-аналітичний компонент	Організаційно-комунікативний компонент
Система знань, необхідних для ефективної роботи з інформацією у всіх формах її представлення, та здатність до побудови юридичних знань	Сукупність умінь та навичок роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням для правничої діяльності, використання інформаційних технологій і баз даних	<ul style="list-style-type: none"> • здатність застосовувати сучасні цифрові технології для роботи з інформацією, її аналізу та розв'язання різноманітних професійних завдань; • здатність визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібне використання цих технологій; • здатність використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел, для правничої діяльності 	Здатність до інформативного забезпечення здійснення юридичної діяльності, організації комунікації засобами інтернет-сервісів та здатність працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди

Н. Кононець, О. Нестуля, С. Нестуля. Дидактична система реалізації освітнього компонента "Інтернет-технології в юридичній діяльності"...

Рис. 3. Структура цифрової компетентності майбутнього юриста

Таким чином, компетентнісний підхід при реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” у процесі підготовки майбутніх юристів не лише забезпечує набуття студентами комплексу загальних та спеціальних компетентностей, але й формує компоненти цифрової компетентності як одного зі складників готовності до професійної юридичної діяльності у всій її поліаспектності й дозволяє бути готовим до ефективної роботи у будь-якій ситуації.

При розробці змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності” для вдосконалення професійної підготовки фахівців-юристів доцільно звернути увагу й на інші методологічні підходи, реалізація яких забезпечить можливість створення унікальної робочої навчальної програми, що відповідатиме запитам суспільства та ринку праці в галузі права.

У ході наукового пошуку ми з’ясували, що компетентнісний підхід до розробки змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності” зумовлює особливості його структуризації, в якій інакше розставлено пріоритети, котрі базуються на засадах *технологічного підходу*. Ці пріоритети детерміновані такою технологією (рис. 4).

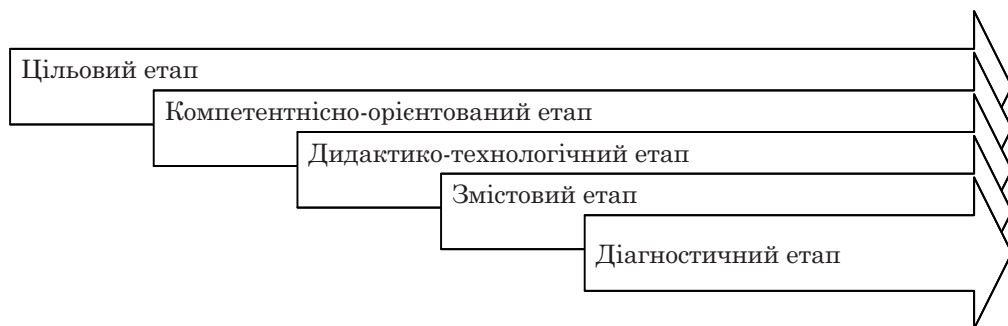

Рис. 4. Технологія розробки змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності”

Під час розробки змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності” ми застосували *модульний підхід*⁴, що ґрунтується на модульній технології навчання як системі організації й управління навчальним процесом, в якій студенти вивчають два модулі: “Модуль 1. Інтернет-сервіси для електронного документообігу в юридичній діяльності” та “Модуль 2. Інтернет-сервіси для професійної роботи юриста”, необхідні для досягнення дидактичної мети — засвоєння теоретичних знань, набуття практичних навичок ефективно-

⁴ Модульно-компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівельної галузей : монографія / П.Г. Лузан, В.В. Ягупов, Г.І. Лук’яненко, Т.В. Пятничук, М.І. Михнюк. — Київ : 2015. — 255 с. та ін.

го використання інтернет-технологій у професійній діяльності та формування цифрової компетентності у майбутніх юристів.

Цей підхід охоплює ключові концепції та принципи модульного навчання для структуризації навчального процесу. Завдяки такому підходу студенти можуть глибше зосередитися на окремих тематичних блоках теоретичних знань та практичних навичок в рамках навчальної дисципліни, причому кожен модуль логічно пов'язаний з іншим. Вивчення окремого модуля передбачає досягнення конкретної цілі шляхом освоєння його структурних компонентів, котрі можна розглядати як навчальні елементи. Цей підхід дозволяє студентам більш ефективно досягати своїх навчальних цілей, дотримуючись методичних рекомендацій. Підкреслимо, що пошукова, науково-дослідницька та проектна діяльність є важливою складовою модульної технології навчання, яка втілюється у відповідних дидактичних завданнях, сприяючи розвитку у майбутніх юристів навичок пошуку інформації у Мережі та науково-дослідницьких навичок.

Реалізація модульного підходу до розробки змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності” та модульної технології навчання майбутніх юристів ґрунтується на інтегрованому розумінні професійної компетентності майбутнього фахівця-юриста, оскільки зміст завдань, які студент виконує під час вивчення дисципліни, відображає елементи професійної діяльності юриста із застосуванням інтернет-технологій. Отже, актуалізовано *інтегративний підхід*⁵, згідно з яким дидактичне середовище дисципліни на рівнях змісту та технологій стає єдиною платформою для розвитку загальних та спеціальних компетентностей майбутніх фахівців-юристів спільно з компонентами їхньої цифрової компетентності. Цей підхід відкриває потужні дидактичні можливості для взаємного обміну знаннями в галузі права та цифрових технологій, їх взаємного доповнення та трансформації. У результаті цього навчальна дисципліна набуває більшої значущості завдяки розширенню спектра різноманітних знань, умінь, навичок, необхідних сучасному юристу у цифровізованому професійному середовищі. Водночас інтегративний підхід дає можливість спроектувати зміст тем кожного з модулів на обґрунтованому поєднанні елементів знань з різних тем та навчальних дисциплін і створити дидактичну систему реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” у процесі підготовки майбутніх юристів, у межах якої використовуються інтегровані форми і методи організації навчання (рис. 5).

⁵ Вознюк О.В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід : монографія / О.В. Вознюк, О.В. Дубасенюк. — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. — 684 с.; Моштур В.В. Дидактичні умови інтеграції споріднених навчальних предметів : дис. ... кандидата пед. наук / В.В. Моштур. — К. : КДПІ ім. М.П. Драгоманова, 1991. — 164 с.; Опачко М.В. Системний та інтегративний підходи в освіті : метод. посіб. / М.В. Опачко. — Ужгород : УжНУ, 2016. — 69 с. та ін.

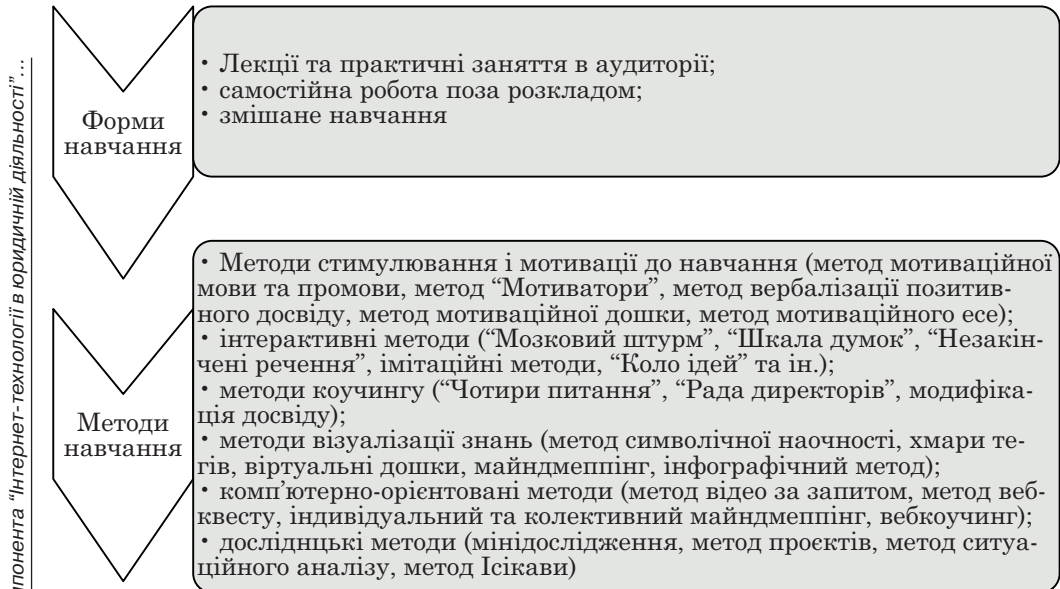

Рис. 5. Інтегровані форми і методи організації навчання

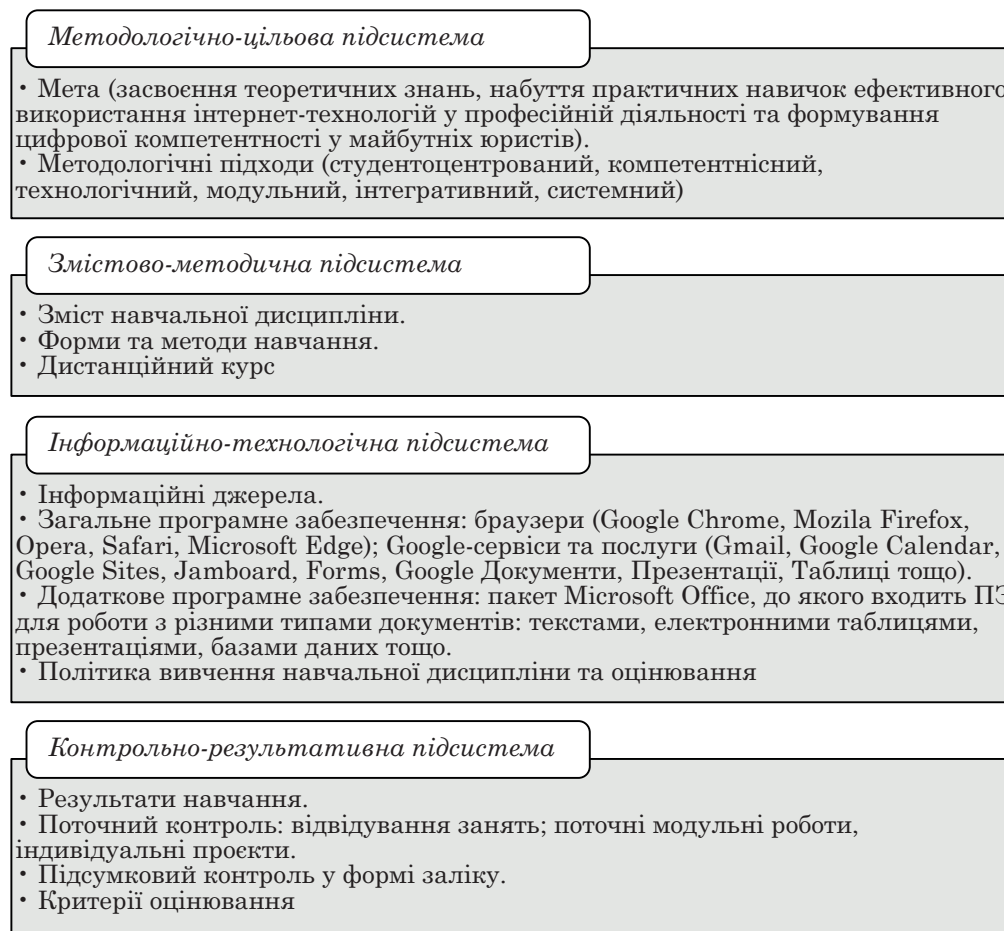
Послугуючись *системним підходом*⁶, котрий дає нам можливість системно поглянути на освітній компонент "Інтернет-технології в юридичній діяльності" у процесі підготовки майбутніх юристів, генеруючи ідею цілісності дидактичного процесу, складної організованості його реалізації, педагогічної взаємодії викладача та студентів, активізації процесу досягнення мети та динамізму цього процесу, побудуємо дидактичну систему реалізації освітнього компонента "Інтернет-технології в юридичній діяльності" у процесі підготовки майбутніх юристів, що має свої *підсистеми* (*методологічно-цільова, змістово-методична, інформаційно-технологічна, контрольньо-результативна*) та входить у *надсистему* (система навчання Полтавського університету економіки і торгівлі на кафедрі правознавства).

Для цілісного уявлення про цю систему застосовано метод дидактичного моделювання⁷, що дає нам можливість розглядати її як сукупність підсистем, котрі

⁶ Кочубей Т.Д. Системний підхід у вищій школі : навч. посіб. / Т.Д. Кочубей, К.В. Іващенко. — Умань : ПП Жовтий О.О., 2014. — 131 с.; Кухаренко В.М. Системний підхід до змішаного навчання / В.М. Кухаренко // Інформаційні технології в освіті. — 2015. — Вип. 24. — С. 53—67 та ін.

⁷ Kononets N. Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic / N. Kononets, V. Baliuk, V. Zhamardiy, L. Petrenko, Y. Pomaz, N. Kravtsova, O. Shkola // Journal for Educators, Teachers and Trainers. — 2021. — Vol. 12(4). — P. 170—181; Kononets N. Didactic model of masters of philology training for cultural and educational activities under distance learning conditions // N. Kononets, I. Denysovets, O. Mokliak, I. Tyminska, L. Deina, L. Matviienko // Journal for Educators, Teachers and Trainers. — 2022. — Vol. 13(5). — P. 87—96; Kononets N. Structural and content model for electronic study guide on information systems and technologies at the enterprise / N. Kononets, S. Nestulya // Science and innovation of modern world.

включають в себе цілі, методологічні засади, зміст, форми й методи навчання, поточного та підсумкового контролю, засоби управління навчальним процесом, програмне забезпечення дисципліни, робочу програму, інформаційне забезпечення. Ця модель є штучним конструктивним віддзеркаленням дидактичної системи, що спрощено й візуалізовано дає уявлення про структуру, властивості та взаємозв'язки досліджуваної системи (рис. 6).

Рис. 6. Модель дидактичної системи реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” у процесі підготовки майбутніх юристів

Н. Кононець, О. Нестуля, С. Нестуля, Д. Дидактична система реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” ...

Методологічно-цільова підсистема дидактичної системи реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” у процесі підготовки майбутніх юристів відображає мету (засвоєння теоретичних знань, набуття практичних навичок ефективного використання інтернет-технологій у професійній діяльності та формування цифрової компетентності у майбутніх юристів) та методологічні підходи (студентоцентрикований, компетентнісний, технологічний, модульний, інтегративний, системний).

Змістово-методична підсистема відображає зміст навчальної дисципліни, форми та методи навчання, а також дистанційний курс, контент якого містить навчально-методичне забезпечення (табл. 1, рис. 5 та рис. 7).

Таблиця 1. Змістово-методична підсистема дидактичної системи реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності”

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи за темами
Модуль 1. Інтернет-сервіси для електронного документообігу в юридичній діяльності		
Тема 1. Юрист в інформаційному суспільстві. Проблеми інформаційної безпеки	Відвідування занять; завдання самостійної роботи (індивідуальна/групова робота)	Ознайомлення з теоретичним матеріалом, створення ментальної карти теми, виконання індивідуальних/групових проєктів
Тема 2. Інтернет-текстові процесори	Відвідування занять; виконання практичних завдань; завдання самостійної роботи (індивідуальна/групова робота)	Те саме
Тема 3. Електронні таблиці. Бази даних на основі Google Sheets (Таблиці)	Те саме	Те саме
Тема 4. Візуалізація правової інформації	Те саме	Те саме
Тема 5. Ефективна та безпечна робота з юридичними документами в хмарі (Google Диск)	Завдання самостійної роботи (індивідуальна/групова робота)	Самостійний пошук інформації в Інтернеті, створення ментальної карти теми, виконання індивідуальних/групових проєктів
Тема 6. Інтернет-сервіси для командної роботи	Те саме	Те саме

Закінчення табл. 1

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи за темами
Модуль 2. Інтернет-сервіси для професійної роботи юриста		
Тема 7. Правові інформаційно-пошукові системи	Відвідування занять; виконання практичних завдань; завдання самостійної роботи (індивідуальна/групова робота)	Ознайомлення з теоретичним матеріалом, створення ментальної карти теми, виконання індивідуальних/групових проєктів
Тема 8. Електронний офіс засобами Google	Те саме	Те саме
Тема 9. Етикет та безпека електронного листування	Те саме	Те саме
Тема 10. Сайт та блог у роботі юриста	Те саме	Те саме
Тема 11. Інструменти обміну миттєвими повідомленнями у професійній діяльності	Завдання самостійної роботи (групова робота)	Самостійний пошук інформації в Інтернеті, створення ментальної карти теми, виконання індивідуальних/групових проєктів
Тема 12. Збір та аналіз даних на основі Google Forms (Форми)	Відвідування занять; завдання самостійної роботи (індивідуальна/групова робота)	Те саме

Інформаційно-технологічна підсистема містить інформаційні джерела, рекомендовані майбутнім юристам для опанування змісту навчальної дисципліни, а також загальне й додаткове програмне забезпечення. Загальне програмне забезпечення: браузері (Google Chrome, Mozilla Firefox, Opera, Safari, Microsoft Edge); Google-сервіси та послуги (Gmail, Google Calendar, Google Sites, Jamboard, Forms, Google Документи, Презентації, Таблиці тощо). Додаткове програмне забезпечення: пакет Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо.

Зміст цієї підсистеми відображає політику вивчення навчальної дисципліни та оцінювання результатів:

- Політика щодо термінів виконання та перескладання: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад лікарняний).

The screenshot displays a Moodle course interface. At the top, there is a header with the course title and user information. Below this, a navigation menu on the left provides a tree view of the course structure, including sections like 'На головну', 'Інформаційна панель', and 'Поточний курс'. The main content area lists several topics, such as 'Тема 1. Юрист в інформаційному суспільстві. Проблеми інформаційної безпеки' and 'Тема 2. Інтернет-текстові процесори'. A sidebar on the right contains 'Інформація про викладача' (Instructor Information) for Nataliya Vasylivna Kononets, including her profile picture, contact details, and a list of course activities like 'Форум-новини', 'Силабус з навчальної дисципліни', and 'Електронна бібліотека'.

Рис. 7. Скріншот дистанційного курсу “Інтернет-технології в юридичній діяльності”

• Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають свідомо дотримуватися “Положення про академічну доброчесність”⁸; списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (зокрема із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань у процесі заняття.

• Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов’язковим компонентом. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в онлайн-формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

• Політика зарахування результатів неформальної освіти відображена у Положенні про зарахування результатів неформальної освіти⁹.

Контрольно-результативна підсистема містить результати навчання, поточний контроль (відвідування занять; поточні модульні роботи, індивідуальні

⁸ Положення про академічну доброчесність [Ел. ресурс] // Полтавський університет економіки і торгівлі. — Режим доступу: http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_2020.pdf.

⁹ Положення про зарахування результатів неформальної освіти [Ел. ресурс] // Полтавський університет економіки і торгівлі. — Режим доступу: <http://puet.edu.ua/uk/neformalna-osvita>.

проекти), підсумковий контроль у формі заліку та критерії оцінювання (табл. 2 та 3). Підкреслимо, що підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання.

Таблиця 2. Оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1—6): відвідування занять (лекції — 0 балів); виконання практичних завдань ($3 \times 5 = \text{max } 15$ балів); завдання самостійної роботи (max 25 балів); поточна модульна робота — max 10 балів	50
Модуль 2 (теми 7—12): відвідування занять (лекції — 0 балів); виконання практичних завдань ($4 \times 5 = \text{max } 20$ балів); завдання самостійної роботи (max 20 балів); поточна модульна робота — max 10 балів	50
Залік	
Разом	100

Таблиця 3. Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90—100	A	Відмінно
82—89	B	Дуже добре
74—81	C	Добре
64—73	D	Задовільно
60—63	E	Задовільно достатньо
35—59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0—34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни

Висновки

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що у нашому дослідженні запропоновано та охарактеризовано методологічні підходи до розробки змісту освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” бакалаврської освітньо-професійної програми спеціальності 081 “Право”, а також побудови дидактичної системи її реалізації (студентоцентризований, компетентнісний, технологічний, модульний, інтегративний, системний); розкрито дидактичну тріаду “знання, уміння, навички” як очікувані результати навчання дисципліни “Інтернет-технології в

юридичній діяльності”; визначено поняття “цифрова компетентність майбутнього юриста” як інтеграційна характеристика особистості, котра відображає готовність і можливість випускника ефективно використовувати нові цифрові технології у процесі здобуття нових юридичних знань та забезпечує здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності, розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі права; виокремлено компоненти цифрової компетентності майбутнього юриста (когнітивно-інформаційний, комп’ютерно-технологічний, процесуально-аналітичний, організаційно-комунікативний) через призму загальних та спеціальних компетентностей згідно з освітньо-професійною програмою зі спеціальності 081 “Право”. Охарактеризовано технологію розробки змісту навчальної дисципліни “Інтернет-технології в юридичній діяльності”, яка складається з цільового, компетентнісно-орієнтованого, дидактико-технологічного, змістового та діагностичного етапів. З метою цілісного представлення процесу навчання дисципліни розроблено дидактичну систему реалізації освітнього компонента “Інтернет-технології в юридичній діяльності” у процесі підготовки майбутніх юристів, яка складається з чотирьох підсистем: методологічно-цільової, змістово-методичної, інформаційно-технологічної, контрольної-результативної.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у пошуку оптимальних комбінацій засобів, форм та методів навчання, інтернет-технологій для різних видів юридичної діяльності, формування цифрової компетентності майбутніх юристів, котра забезпечить успішність випускників на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Вознюк О.В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід : монографія / О.В. Вознюк, О.В. Дубасенюк. — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. — 684 с.
2. Гриньова М.В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці : електронний посібник для самостійної роботи здобувачів наукового ступеня “доктор філософії” спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки / М.В. Гриньова, Н.В. Кононець. — Полтава, 2019. — 25 с.
3. Студентоцентроване освітнє середовище. Сучасна структура та місце здобувача / В.А. Капустник, І.В. Лещина, В.Д. Марковський, І.В. Завгородній // Студентоцентрований навчальний процес як запорука забезпечення якості вищої медичної освіти : матеріали ЛІІІ навч.-метод. конф. ХНМУ (Харків, 29 січня 2020 р.) / Міністерство охорони здоров’я України, Харк. нац. мед. ун-т. — Харків : ХНМУ, 2020. — Вип. 10. — С. 3—5.
4. Ресурсно-орієнтована модель формування цифрової компетентності майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства у процесі вивчення основ програмування / Н. Кононець, В. Балок, І. Худолій, В. Колеснік // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. — 2023. — Вип. 31. — Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. — С. 104—111.
5. Кочубей Т.Д. Системний підхід у вищій школі : навч. посіб. / Т.Д. Кочубей, К.В. Іващенко. — Умань : ПП Жовтий О.О., 2014. — 131 с.
6. Кухаренко В.М. Системний підхід до змішаного навчання / В.М. Кухаренко // Інформаційні технології в освіті. — 2015. — Вип. 24. — С. 53—67.
7. Модульно-компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівельної галузей : монографія / П.Г. Лузан, В.В. Ягупов, Г.І. Лук’яненко та ін. — Київ : 2015. — 255 с.

8. Мошчук В.В. Дидактичні умови інтеграції споріднених навчальних предметів : дис. ... кандидата пед. наук / В.В. Мошчук. — К. : КДПІ ім. М.П. Драгоманова, 1991. — 164 с.
9. Опачко М.В. Системний та інтегративний підходи в освіті : метод. посіб. / М.В. Опачко. — Ужгород : УжНУ, 2016. — 69 с.
10. Сосницька Н.Л. Студентоцентризований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства / Н.Л. Сосницька, В.С. Глікман // Науковий вісник Льотної академії. — Серія: Пед. науки. — 2017. — Вип. 1. — С. 377—381.
11. Цифрова компетентність здобувачів освіти : методичні рекомендації / уклад.: Т.О. Шевченко, І.М. Павленко. — Суми : НВВ СОІППО, 2023. — 72 с.
12. Kononets N. Structural and content model for electronic study guide on information systems and technologies at the enterprise / N. Kononets, S. Nestulya // Science and innovation of modern world. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. (December 21—23, 2022). — London : Cognum Publishing House, 2022. — P. 287—292.
13. Kononets N. The principles of digital didactics in distance course for digitized educational process / N. Kononets, S. Nestulya // Science and innovation of modern world. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. — London : Cognum Publishing House, 2023. — P. 151—156.
14. Kononets N. Didactic model of masters of philology training for cultural and educational activities under distance learning conditions // N. Kononets, I. Denysovets, O. Mokliak, and other // Journal for Educators, Teachers and Trainers. — 2022. — Vol. 13(5). — P. 87—96.
15. Kononets N. Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic / N. Kononets, V. Baliuk, V. Zhamardiy, and other // Journal for Educators, Teachers and Trainers. — 2021. — Vol. 12(4). — P. 170—181.

Надійшла до редакції 27.09.2023

Nataliia Kononets, Oleksii Nestulya, Svitlana Nestulya. *Didactic System for implementation of educational component “Internet Technologies in Legal Activity” in the PROCESS of Future Lawyers Training*

The article characterizes and suggests methodological approaches to the content development of educational component “Internet technologies in legal activity” of the bachelor’s educational and professional program of the specialty 081 Law in Poltava University of Economics and Trade, as well as the construction of a didactic system for its implementation (student-centered, competency-based, technological, modular, integrative, systemic); didactic triad of “knowledge, ability, skills” was revealed as the expected learning outcomes of the discipline “Internet technologies in legal activity”; the concept of “digital competence of a future lawyer” and there are defined its components (cognitive-informational, computer-technological, procedural-analytical, organizational-communicative); the technology for content developing for educational discipline “Internet technologies in legal activity” is characterized, which consists of a target, competence-oriented, didactic-technological, substantive and diagnostic stages; the didactic system for the implementation of the educational component “Internet technologies in legal activity” in the process of training future lawyers was developed, which consists of 4 subsystems: methodological-target, content-methodical, information-technological, control-resultative.

Key words: *didactic system, higher school, educational program, educational component, technology, Internet technologies, legal activity, training, future lawyers, digital competence.*